

Поняття "інтерес" із низки умовностей, у яких кожен вкладає свій сенс. І природно, що дитина або юнак бачить свій інтерес не так, як його батько, а педагог інакше, ніж вони обидва. Понад те, і в самого індивіда "інтерес" з віком змінює свої контури в темпоральному аспекті (у координатах - минуле, сучасне, майбутнє).

Ми припускаємо, що уніфіковане сприйняття не дуже чітко прописаної умовності "інтерес дитини", як певної загальної даності чи константи, не визначившись із змістом і дефініціями позиціонує саму доктрину "дитиноцентризму" як малоефективну і вразливу.

Щодо фізичного розвитку та фізичної підготовки молодшої людини (17-18 років), яка закінчує школу або вже займається у ВНЗ, ситуація посилюється вкрай обмеженим руховим досвідом сучасної молоді. Причини такої обтяжливої ситуації носять глобальний характер і виражаються в гіподинамії, що посилюється, і залежності від віртуального світу в сучасному суспільстві. Нашим дітям просто "немає чого" аналізувати з досвіду, що в свою чергу, не сприяє усвідомленню істинних інтересів свого фізичного тіла. У той же час у багатьох інтереси, пов'язані зі спокусами віртуального світу, вже сформувалися (оформилися) на рівні залежності.

Вржесневський І. І.,

Захарчук І.Р.,

Султана О. В.,

Murad Fathloun

Національний авіаційний університет, Київ, Україна,

Міжрегіональна академія управління персоналом, Київ, Україна

Міністерство молоді та спорту України, Київ, Україна

Sports Medicine and Science Center Sultanate of Oman, Tunisia

ПРИХОВАНІ СЕНСИ АНТИЧНОЇ ТРАДИЦІЇ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У КОНТЕКСТАХ ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ

Нарівні з позитивними тенденціями розвитку сучасного інформаційного суспільства фахівці спостерігають негативні сигнали та передумови щодо подальших біологічних перспектив людства. У педагогічній площині ці передумови знаходять відображення у підтримці короткострокових «інтересів» та ситуативних побажань того, хто навчається, відносно фізичного розвитку і фізичного стану (в контексті паттернів «раціональної людини»). Значна кількість сучасної молоді прикриваючись тезами «особистих інтересів» нехтують реальними потребами свого фізичного тіла. Відтак вітальні аспекти біологічного розвитку студентів та вдосконалення природи людини загалом звужуються до паттернів окремих соціумів, тобто до «цінностей» товарного вигляду. Таким чином у процесі формування світоглядної позиції людини ми спостерігаємо зміну пріоритетів розвитку загальнолюдських цінностей та ідеалів на цінності суспільства споживання. Тож, у площині фізичного виховання практика педагогіки «дитиноцентризму» веде до егоцентризму, породжуючи передумови загальної гіподинамії.

У цьому контексті Олімпійська освіта репрезентує суспільству не тільки інформацію, історичні матеріали та посилання на досягнення видатних діячів спорту, але й апелює до перевірених часом ідеалів олімпізму, зокрема всебічного розвитку людини. Фізичне виховання як антропологічна константа різних педагогічних конструктів нашого суспільства потребує не тільки

короткострокових, тобто тактичних орієнтирів. У сучасному суспільстві надмірного споживання та причетних (дотичних) до нього універсальних цінностей молоді бракує ідеалів, пов'язаних із чеснотами, що акумулюють моральні, етичні, естетичні та вольові аспекти виховання з імпульсом подальшого удосконалення біологічної природи людини та самовдосконалення. Тож, нашою метою є визначення потенціалу взаємозв'язку та взаємовпливу положень Олімпійської освіти і фізичного виховання студентів.

Не тільки у педагогіці, а й у сучасному суспільствознавстві спостерігається тенденція розглядати олімпійський рух та Олімпійські ігри здебільшого у спортивній-політичній та історичній площині. Останні як складний багатовимірний феномен вже упродовж досить тривалого часу досліджуються зарубіжними та вітчизняними науковцями. Натомість поняттю олімпізму як рефлексії та ідеології олімпійського руху зі значним виховним потенціалом приділяється все ще недостатньо уваги. Це обумовлено не в останню чергу тим, що олімпійський рух виходить за межі світової спортивної спільноти і у своєму розгортанні демонструє здатність підключення до політичної, культурної та освітньої глобалізації, де ідеали та цінності олімпізму нерідко послуговують лише декорацією, на тлі якої приймаються політичні рішення і легітимуються економізація культури освіти та спорту (див Reckwitz Andreas.). На цьому тлі олімпійська тематика, історичні витоки олімпізму, його традиції, ідеали, цінності, етичні та моральні настанови потребують більш детального аналізу (з визначенням відповідних дефініцій), так само, як і сучасні уявлення про спорт і фізичну культуру. Амбівалентність цих уявлень більш чітко простежується також у їхньому співставленні з орієнтирами, заданими ідеологією олімпізму, передусім її педагогічною складовою. Саме у проблемному полі педагогіки розкривається людинотворчий потенціал олімпізму, а також контекстуальна обумовленість його ідеалу і цінностей.

За баченням авторів у сучасній науковій спільноті, Олімпійському товаристві та практиці наукових досліджень не визначено чіткої межі між такими специфічними поняттями як «ідеали» і «цінності». Тож, визначення сфери використання і впровадження зазначених вище понять та ризику необґрунтованої підміни ідеалів ціннісним підходом викликають необхідність міждисциплінарного дискурсу. Тож, дослідження певних пріоритетів у олімпійській тематиці, історичних витоках олімпізму, у контексті ідеалів, цінностей, етичних та моральних установок досі залишаються затребуваними саме в педагогічному, освітньому та міжкультурному просторі різних народів, заповнюючи особливу нішу в можливостях розвитку особистості [2, 3, 4].

Треба зазначити, що сучасні уявлення про фізичну культуру і спорт все більше орієнтуються на прикладні (забезпечення соціальної та трудової активності) і соціально-економічні (з ухилом у шоу-бізнес) аспекти життєдіяльності [2,3, 15]. Відсутність у сучасних педагогічних конструктах зрозумілих і загальноприйнятих ідеалів і прагматичний «ціннісний» підхід до фізичної культури та відповідних педагогічних процесів обмежує духовне зростання і розвиток особистості і, в цілому, веде до негативних тенденцій в перманентному коеволюційному потоці. У довготерміновій перспективі такий споживчий підхід стає загальноцивілізаційною проблемою, яка має негативний еволюційний підтекст. Зауважимо, що особливо відчутні ризики, пов'язані з обмеженнями у фізичних навантаженнях і руховій активності на тлі спокусу «віртуального простору», що створює свою

«квазіреальність». Таким чином, ситуація, що склалася, також спонукає до наукового дослідження базових ідеалів і цінностей олімпізму.

Антична традиція розглядає людину не як продукт природи, а більше як продукт обробки «cultio», тобто обробки «виховання». Тобто, виховуючи тіло, а відповідно і особистість, людина прагнула поліпшити свій природний габітус. Античне уявлення про культуру, яка пов'язана з «доглядом за тілом» підтримувалася значним практичним досвідом проведення спортивних змагань та практикою підготовки спортсменів до виступів на них у древніх Греції та Римі. Саме в той час закладався фундамент фізичної культури сучасної цивілізації як обов'язкової складової культури кожної людини. Практика занять фізичними вправами в гімназіях і палестрах та досвід проведення великих спортивних змагань підтримувалися відповідної релігією, ідеологією, теоретичними досягненнями, певними церемоніалами. Як важливий елемент буття і культури саме тоді сформувався «змагальний принцип» – агоністика, який реалізувався у всіх сферах життя людини (праця, наука, мистецтво, спорт).

Агоністичний принцип, нарівні з ідеалами калокагатії, поширений античними греками, а згодом запозичений і римлянами, підтримує життєстійкість, конкурентоспроможність, поступальний рух і розвиток європейської, а загалом і світової цивілізації [1, 7]. В рамках цієї традиції фізична культура на кожному новому етапі розвитку суспільства виходить з наявності біологічного, фізіологічного чи іншого природного матеріалу в соціально-психологічних контекстах. Тому з давніх часів фізична культура і фізичне виховання представляються як базова антропологічна константа освіти. З часом олімпізм та Олімпійські ігри сучасності поєднали в собі педагогічний вектор, специфічну філософію та статус фантастичного видовища феноменального рівня у сучасному світі.

Треба зазначити, що педагогічні імплікації олімпізму спираються на дві моделі інтерпретації цього феномену і дві, на перший погляд, різні позиції щодо застосування його потенціалу у сучасних виховних та освітніх практиках. З одного боку, олімпізм розглядається як продовження античної традиції з реконструкцією платонізму та оновленого схематизму платонівського світу ідей як універсальних загальнолюдських цінностей. Дещо забігаючи наперед, зазначимо, що ця схема інтерпретації олімпізму співзвучна українському платонізму, який ще й досі латентно зберігається у вітчизняному педагогічному мисленні, орієнтованому на вищі моральні цінності. З іншого ж боку, чимало дослідників пропонують відійти від історико-генетичної концептуалізації олімпізму і розглянути багатоманітність його культурних і педагогічних репрезентацій у сучасних соціокультурних контекстах [див. Franz, K, Көрке-2020: 37-38]. Але ці позиції не виключають одна одну, а радше є комплементарними. Щоб це довести, проаналізуємо їх детальніше.

В античній традиції, як вже зазначено, тілесність людини була тісно пов'язана з ідеалами калокагатії. За Платоном, калокагатія є ідеалом гармонійного поєднання фізичних та духовних якостей людини, доповнених шляхетністю її душі. Ідеї добра, краси і гармонії, вкарбовані у поняття *paideia*, задають напрям виховання в античних полісах, де контрфактичний образ атлета стає персоніфікацією ідеальної людини. Але символізація олімпійських ігор послугоувала не тільки орієнтиром досить невизначеного майбутнього, а й мала практичне завдання: підготувати фізично спроможних воїнів та навчити молодь, яка поверталась з військових походів мирному життю в античних полісах, де

існувала протодемократія, а вищі моральні цінності проголошувалися нормами, що регулювали соціальні відносини усередині спільнот [див. Sloterdijk, 2012: 20-21]. Отже, реалізація соціальних і вищих духовних потреб людини, відповідно, була пов'язана з досконалим фізичним розвитком, що в свою чергу, є основою для формування свідомого ставлення особистості до власної тілесності). В контексті історичного розвитку h.s. та адаптації його до нових умов зовнішнього середовища (зміна місця існування техногенного характеру, зміна внутрішнього світу в результаті створення «віртуального середовища проживання, розгортання нових елементів «ноосфери») суттєво змінюється та виходить на якісно новий рівень і саме поняття всебічно гармонійної розвиненої особистості. З кожним новим поколінням виникають передумови до появи нових граней цього мегаоб'ємного явища.

Література

1. Andreas Reckwitz: Die Transformation der Kulturtheorien. Zur Entwicklung eines Theorieprogramms, Velbrück Wissenschaft, Weilerswist 2000
2. Reckwitz Andreas Die Gesellschaft der Singularitäten. Zum Strukturwandel der Moderne. Berlin: Suhrkamp, 2017.
3. Булатова М, Бубка С. Культурнонаследие Древней Греции и Олимпийские игры [The culture heritage of Ancient Greece and the Olympic Games]. Киев: Олимпийская литература; 2012. 408 с.
4. Булатова М, Платонов В. Олимпизм и олимпийское образование: история, современность, будущее [Olympism and the Olympic education: history, modernity, future]. Наука в олимпийском спорте. 2018; 4:4-27. DOI: 10.32652/olympic2018.4_1
5. Franz Manfred, Köpke Detlef (2020). Neue Wege im Sport. Bd.2. Internationaler Sport und seine Probleme. Münster.
6. Sloterdijk Peter (2011). Philosophische Temperamente. Von Platon bis Foucault. München: Pantheon.